

IEVADS

Iecere par kultūras un mākslas pārvaldības tēmām veltīta zinātnisko rakstu krājuma “Kultūras un mākslas pētījumi” izdevuma sagatavošanu radās 2023. gada sākumā. Tas, kas sākotnēji likās kā raīts un ne pārāk sarežģīts uzdevums, beigās izauga par kļuvis brīvā laika “hobiju” veselu divu gadu garumā. Sākotnējā iecere bija uzrunāt Latvijas Kultūras akadēmijas maģistra studiju programmu 2019. līdz 2022. gada absolventus, kas savus maģistra darbus rakstījuši par kultūras un mākslas pārvaldības tēmām. Autoriem tika lūgts šos darbus pārstrādāt zinātniskos rakstos, tādējādi nodrošinot pētījumu rezultātu atspoguļojumu kompaktākā formātā. Pa šo laiku maģistra darbus paguva aizstāvēt vēl divi kursi, tāpēc krājuma autoriem pievienojās arī vairākas 2023. un 2024. gada LKA absolventes. Noslēgumā nolēmām krājumā iekļaut pavisam svaiga piekļūstamības pētījuma rezultātus – šī raksta autoru kolektīvā apvienojušās gan LKA studentes (nu jau arī absolvente), gan docētājas.

Galvenais impulss šāda krājuma izveidei radās no regulāriem studentu komentāriem par to, ka par kultūras un mākslas pārvaldības tēmām latviešu valodā nevar atrast svaigas publikācijas, – tie atsevišķie raksti, ko esam publicējuši pēdējos gados, īsā laikā sasniedz lielu skatījumu skaitu, ņemot vērā vispārējo informācijas vakuumu par tēmu latviešu valodā. Otra krājuma mērķauditorijas grupa – nozares praktiķi – reti aizsniedzas līdz mūsu publikācijām starptautiskos zinātniskos žurnālos vai konferenču tēžu krājumos. Tāpat arī teicami novērtētie maģistra darbi, kam būtu nozīmīgs praktisks pielietojums un vērtība, lielākoties paliek bibliotēkas plauktos un nenonāk pie nozares profesionāļiem (un kuram gan praktiķim mūsdienās ir laiks lasīt sešdesmit lappušu garus teorētiskus pētījumus). 2024. gadā “Kultūras un mākslas pētījumi” jau ir pievērsušies jauno pētnieku noslēguma darbu publicēšanai, tomēr saredzu būtisku nozīmi tajā, ka vienā krājumā apvienoti tematiski saistīti raksti, tādējādi kopumā fokusējot krājuma mērķauditoriju.

Krājumā iekļauti deviņi zinātniski raksti, kas grupēti trīs plašākos tematiskos lokos. **Pirmajā sadaļā “Projektu, risku vadība un līderība kultūrā”** iekļauti trīs autoru raksti. Marta Luīza Treimane savā 2024. gada pētījumā pievērsās dažādu projektu vadības pieeju teorētiskai analīzei (t. sk. elastīgās un hibrīdās), to pielietojamībai kultūras nozarē un konkrēti – Rīgas Starptautiskā kino festivāla darbībā. Evita Semule 2021. gada pētījumā reflektē par brīvdabas masu pasākumu drošības aspektiem un analizē izaicinājumus “Rimi” Rīgas maratona un Vissvētākās Jaunavas Marijas debesīs uzņemšanas svētku Aglonā norisē. Savukārt Katrīna Taurēna 2019. gadā tapušajā pētījumā analizē līderības izpausmes un specifiku kultūras organizācijās. Kā empīriskās izpētes gadījums tika izraudzīta Latvijas Nacionālā bibliotēka.

Kā krājuma **otrā tematiskā sadaļa izcelta “Karjera un nodarbinātība radošajās industrijās”**. Šeit iekļauti divi 2023. gada pētījumi. Adrija Apine savā rakstā rūpīgi

iedziļinājusies tajā, kādus ieguvumus un ierobežojumus Latvijas populārās mūzikas izpildītāju karjeras attīstībā sniedz sadarbības līgumu noslēgšana ar pasaules vadošajām mūzikas ierakstu kompānijām jeb t. s. *BIG 3* – *Universal Music Group*, *Warner Music Group* un *Sony Music Entertainment*. Savukārt Karīna Zeļonka pēta sieviešu nodarbinātības situāciju Latvijas kino industrijā, empīriski analizējot datus par 2018.–2022. gadā valsts finansiāli atbalstīto un pirmizrādīto pilnmetrāžas filmu komandu sastāviem un sieviešu īpatsvaru tajā.

Krājuma **trešajā sadaļā “Auditorijas attīstīšanas aspekti”** iekļauti četri raksti. Patrīcija Kolāte savā rakstā (2023. gada pētījums) analizē auditorijas attīstīšanas izaicinājumus laikmetīgajā dejā Latvijā, piedāvājot konkrētus ieteikumus auditorijas paplašināšanā, padziļināšanā un daudzveidošanā. Diāna Brakovska savā rakstā (2022. gada pētījums) pēta, kā veidot televīzijas raidījumu zīmolus (konkrētais analizētais piemērs – TV3 raidījums “Bez tabu”), lai skatītājs, kas gatavs tos patērēt arī digitālajās platformās, varētu tos atpazīt un atrast. Krājuma divi noslēdzošie raksti veltīti kultūras piekļūstamības problemātikai. Elizabete Velce savā 2023. gada pētījumā pievēršas cilvēku ar dzirdes traucējumiem iekļaušanas izaicinājumiem mūzikas pasākumos. Vienlaikus rakstā autore sniedz nozīmīgu pārskatu par dažāda veida tehniskajiem risinājumiem piekļūstamības uzlabošanai. Krājuma noslēgumā četru autoru kolektīvs – LKA docētājas Kristīne Freiberga un Dita Pfeifere, maģistrantūras absolvente Egija Salaciete, kā arī bakalaurantūras studente Ance Bergmane – piedāvā 2024. gadā tapušā pētījuma kopsavilkuma rakstu, kurā pievēršas kultūras pasākumu un infrastruktūras piekļūstamības vajadzību analīzei personām ar funkcionāliem traucējumiem. Tas var kalpot kā empātijas un izpratnes veicināšanas rīks par piekļūstamību gan studentiem, gan nozares profesionāļiem.

Gribētos, protams, cerēt, ka šāda veida krājums varētu kļūt par regulāru tradīciju – aktualizēt nozares problēmjautājumus, veidot nozares terminoloģiju latviešu valodā, kļūt par atbalstu studējošajiem pētniecisko darbu izstrādē, kļūt par iedvesmu praktiķiem. Tomēr nebūsim naivi – iepriekšējais šādas tematiskās ievirzes rakstu krājums tapa pirms vairāk nekā 15 gadiem. Mēģināsim šo intervālu vismaz noturēt, ar cerību – samazināt.

Sirsniņš paldies visiem autoriem par ieinteresētību, atsaucību sadarbībai, ieguldīto lielo darbu un pacietību, gaidot krājuma izdošanu! Paldies arī tiem, kas gribēja, bet dažādu iemeslu dēļ netika līdz galam. Ļoti ceru, ka mūsu paveiktais tālāk kalpos par iedvesmu arī citu tematisku krājumu tapšanā, bet galvenais – krājums kļūs par studējošo un nozares profesionāļu rokasgrāmatu, ideju avotu un ceļvedi.

Mg. art. Kristīne Freiberga,
Latvijas Kultūras akadēmijas
maģistra studiju programmas
“Kultūras un mākslas pārvaldība” direktore,
krājuma sastādītāja un redaktore